

Marko Mugerli

SLOVENSKA IN ŠVICARSKA REFORMACIJA: UNIVERZA V BASLU

Na začetku 16. stoletja se je Basel razvil v središče evropskega humanizma. Privlačil je iskalce znanja iz bližnje in daljne okolice. Kot študijsko mesto so si ga izbrali tudi nekateri iz Kranjske, Koroške, Štajerske in Goriške. Postali niso samo glasniki naprednih idej, ampak tudi poznavalci in celo simpatizerji reformacije, ki sta jo v Švici utemeljila Huldrych Zwingli in Jean Calvin (Kalvin). Pomen Basla in švicarske reformacije je v avstrijskih deželah upadel z zmago protireformacije in z utrditvijo katoliške Cerkve. Privrženci reformacije so ostali na Koroškem, vendar so delovali prikrito. To potrjujejo zapiski ljubljanske škofije in pa posamezni vpisi na baselski univerzi še v 17. in 18. stoletju.

Napredne ideje so se širile dosti hitreje kot kdaj prej. Iznajdba tiska je namreč povečala naklado in s tem pocenila izdajanje knjig, ki niso bile več dostopne le bogatim samostanom in visokemu plemstvu, ampak tudi študentom. Študentje v času študija niso bili omejeni le na obiskovanje ene univerze. Večina jih ni končala na univerzi, na katero so se najprej vpisali, ampak na tretji ali četrti univerzi. Narava študija jim je omogočala, da so prehajali iz ene na drugo univerzo tudi med študijskim letom, in to celo večkrat na leto. Vpis na univerze je namreč potekal vse leto. Študentje so s svoji potovanji raznašali nove ideje po vsej Evropi.

Posebej privlačno mesto je postal Basel; 12. novembra 1459 je namreč postal univerzitetno mesto. Z bulo papeža Pija II. je bila osnovana univerza, ki je bila slovesno odprta 4. aprila naslednje leto. V mestu so se rodile ideje in dela, ki so romala v svet. Tukaj je živel in deloval eden izmed najpomembnejših prirodnoslovcev 16. stoletja Theophrastus von Hohenheim, bolj znan kot Paracelsus (1493–1541).

RAZPRAVE, ŠTUDIJE

Ob prevzemu učnega mesta je v Baslu javno zažgal dela Gallena, ki je veljal na medicinskem področju za takšno avtoriteto kot Ptolomej na področju astronomije ali pa kot sv. Avgustin in sv. Tomaž Akvinski v teologiji. Paracelsus je bil doma s Koroškega. Svoji domovini je posvetil zgodovinsko delo *Chronica und Ursprung des landts Kärnten*.¹ Tukaj je živel Heinrich Loriti-Glarean, ki je bil izvrsten glasbeni teoretik in prevajalec grških klasikov. Znan je bil po prevodu Homerjeve *Iliade*. Predaval je poetiko na baselski univerzi in pozneje v Freiburgu. Največji evropski humanist Erazem Rotterdamski je v Baslu ustanovil šolo, v kateri so se učili kritičnega preučevanja antičnih piscev, cerkvenih očetov in *Svetega pisma*. Erazem je svoja dela tiskal v baselski tiskarni Johanna Frobeniusa, ki so mu sodobniki nadeli naziv kralj tiskarjev. Tu so natisnili Erazmovo grško *Novo zavezo* z opombami in latinskim prevodom.

V mladosti se je na baselski univerzi šolal Huldrych Zwingli. Spoznal je razhajanje med vsebino *Svetega pisma* in razmerami v Cerkvi. Želel je, da se iz cerkvenega življenja umaknejo vsi tisti običaji, ki jih ne predpisuje *Sveto pismo*. Širjenje njegovih idej je upočasnila cenzura, vendar jih ni mogla povsem zavreti. Njegovi privrženci niso postali le ozki teološki krogi, ampak tudi nekateri predstavniki mestnih oblasti in ljudske množice. Nov cerkveni red so najprej uvedli v Zürichu. Odpravili so odpustke, romanja, cerkveno petje, čaščenje svetnikov in relikvij. Iz cerkva so odstranili podobe, slike in sveče. Podobno se je zgodilo v Baslu. Zwinglijevi privrženci so nasilno prevzeli oblast leta 1529, odpravili mašo in uničili podobe svetnikov.² S tem si je reformacijska stranka pridobila veliko samozavesti in kljub svoji šibkosti ni pristala na povezavo z Luthrom, čeprav so se mnjenja zwinglijancev in luterancev kresala pri čisto teološkem vprašanju, to je ob pojmovanju Kristusove navzočnosti v evharistiji. Spodbujeni z zmagami v Zürichu in Baslu so Zwinglijevi privrženci hoteli vpeljati spremembe še v drugih švicarskih mestih. Naleteli so na močan odpor katoliške strani in doživeli leta 1531 poraz v bitki pri Kapplu, v kateri je Zwingli izgubil življenje.

1 Walter Rüegg, *Geschichte der Universität in Europa, von der Reformation zur Französischen Revolution (1500–1800)*, II, München 1996, str. 425.

2 *Zgodovina cerkve 3. Reformacija in protireformacija (1500–1715)*, Družina, Ljubljana 1994, str. 72.

MARKO MUČERLI

V tem času je v univerzitetnem mestu Baslu živel Ljubljčan Lenart Budina. Tukaj ni bil prvi iskalec znanja s slovenskih dežel. Že prvo leto po ustanovitvi baselske univerze se je na njej pojavil mož z imenom »Gabriel Krantz de Stein«. Označba kraja bi lahko pomenila Kamnik ali Kamen na Koroškem. Priimek Kranjec imajo številni prebivalci, ki izhajajo iz Kranjske, in bi lahko kazal na njegovo domačo deželo. Leta 1513 se je na univerzo vpisal tudi »Michael Resch de Stein in Slavonia Gurcens. dyoc.«³ Gre za osebo, ki je prihajala s področja krške škofije. V začetku 16. stoletja je na baselski univerzi študiral Balthasar Praunsperger. Doma je bil iz Savinjske doline. Objavil je več glasbenih knjig, drugega pa ne vemo o njem skoraj ničesar. Več pa je znanega o Lenartu Budini. Kot korektor je delal v tiskarni Johanna Frobeniusa. Leta 1529 se je moral zaradi nemirov umakniti v Freiburg, kjer je dosegel bakalavreat. Pozneje se je vrnil v Ljubljano, kjer je ustanovil okoli leta 1535 latinsko šolo.⁴ Tako se je imenovala, ker je bil njen glavni namen učenje tega jezika. Šola je sčasoma postala privlačna za plemiče, zato so jo začeli finančno podpirati. Iz nje se je razvila deželna stanovska šola.

Lenart si je z ustanovitvijo šole pridobil velik vpliv na bodoče študente. Nanje je vplival tudi Primož Trubar, ki je bil oče slovenske reformacije in velik podpornik študentov v Tübingenu.

Lenartovo in Trubarjevo mnenje sta imela odločilno vlogo pri izbiri nadaljnje študijske poti mladeničev. Zato je toliko pomembno dejstvo, da je Trubar imel stike s Heinrichom Bullingerjem, ki je bil duhovni vodja švicarske reformacije po smrti Huldrycha Zwinglija. Jože Rajhman je objavil pet Trubarjevih pisem, naslovljenih na švicarskega reformatorja. V prvem pismu s 13. septembra 1555 Trubar piše, da se je iz Bullingerjevih del veliko naučil in da je iz njih že pred 17 leti pridigal v slovenski deželi. Zaradi tega je bil dostikrat preganjan in so ga naposled hoteli celo spraviti v ječo, kljub temu pa nanj ni jezen, ampak mu je vdan.⁵ V ostalih pismih je razvidna neka pozitivna naravnost do švicarske reformacije. Pri tem je precej zgovorno

3 Hans Georg Wackernagel, *Die Matrikel der Universität Basel, I. 1460-1529*, Basel 1951, str. 19.

4 Primož Simoniti, *Humanizem na Slovenskem*, Ljubljana 1979, str. 114–118.

5 Jože Rajhman, *Pisma Primoža Trubarja*, Ljubljana 1986, str. 24–37.

RAZPRAVE, ŠTUDIJE

pismo s 13. marca 1557. V njem omenja, da mu je Bullinger poslal knjižico z njegovo versko razpravo, nad katero ni imel pripomb. Njemu in vsem drugim predstavnikom »helvetske« cerkve se opravičuje zaradi lažnih govoric, češ da je javno s prižnice preklel vse zwinglijevce in jih zmerjal za krivoverce. Čeprav jim je bil Trubar naklonjen, je v vprašanju evharistije povzel Luthrovo trditev, da je pri evharistiji Kristus resnično navzoč v kruhu in vinu in da nista samo znamenji. Za Trubarja je to majhna razlika, ki preprostim ljudem ne koristi.⁶ Želel si je namreč zaveznitva med reformiranimi Cerkvami.

V teh pismih se spozna širina Trubarjeve in Bullingerjeve osebnosti. V času hudih verskih bojev, ko je bilo to, v kar veruješ, pomembnejše od življenja, je bil pogovor z drugače mislečimi in verujočimi znamenje velikega poguma in humanizma. Pogovora, v katerem sogovorniki drug drugega spoštujejo, poslušajo in po možnosti tudi upoštevajo pripombe, so zmožni le največji humanisti. Ti so sposobni sklepati dogovore. Leta 1549 se je Heinrichu Bullingerju posrečilo z Jeanom Calvinom skleniti kompromisni sporazum *Consensus Tigurinus*, ki glede evharistije sprejema omiljene kalvinistične formulacije. S tem so bili postavljeni temelji zedinjenjene švicarske reformirane Cerkve in skupne veroizpovedi zwinglijevcev in švicarskih kalvinistov iz leta 1562, ki ima naslov *Confessio helvetica posterior*.⁷

Zanimivo je tudi, da so študentje iz slovenskih dežel študirali tako na območju švicarske reformacije kot tudi na območju augsburške veroizpovedi. V matrikah baselske univerze je veliko študentov, ki so obiskovali tudi univerzi v Tübingenu in Leipzigu. Čeprav obstajajo univerzitetne matrike, pa ni celostnega pregleda nad študenti. Vsi izpisani podatki niso popolni. Nekateri vpisani nikoli niso študirali. Vpisali so se samo zato, da bi uživali univerzitetne privilegije na področju davčne prostosti in sodnih zadev. Težko je verjeti, da je nekdanji koprski škof Peter Pavel Vergerij ml. študiral na baselski univerzi. Ob vpisu leta 1549 je bil namreč star že 52 let.⁸ Bili so tudi takšni, ki so hodili na univerzo, pa se sploh niso vpisali v matrike.

⁶ Prav tam.

⁷ *Zgodovina cerkve 3, Reformacija in protireformacija (1500–1715)*, str. 102, 195.

⁸ Hans Georg Wackernagel, *Die Matrikel der Universität Basel, II. 1532/33–1600/01*, Basel 1956, str. 40–44.

MARKO MUČERLI

Stvari so postajale strožje šele z doslednim zaračunavanjem šolnin. Založba baselske univerze je v petih knjigah izdala seznam baselskih študentov od leta 1460 do leta 1818. V teh seznamih se pojavljajo tudi imena ljudi iz Kranjske, Koroške, Štajerske in Goriške. Še posebej veliko jih je bilo v 16. stoletju.

	Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/ mesto	Opombe
1	Theodosius Trebelius	1544/45	Čedad	
5	Peter Pavel Vergerij	1549/50	Koper	
6	Ludvik Vergerij	1549/50	Koper	Nečak Petra Pavla Vergerija ml.
7	Janez Sturm	1549/50	Čedad	
8	Jurij Hätzel	1550/51	Koroška	
9	Janez Mittenburgerus	1553/54	Štajerska	
9	Janez z Grabna	1556/57	Graben pri Kamnu, Kor.	
10	Krištof Weitmoser	1557/58	Koroška	
11	Janez Weitmoser	1557/58	Koroška	Brat Krištofa Weitmoserja.
12	Jurij Bitterkraut	1568/69	Koroška	
13	Erhard Hedeneck	1570/71	Beljak	Leta 1559 se je vpisal na univerzo v Tübingen. 10. januarja 1571 je omenjen kot doktor medicine.
14	Krištof Putzi	1571/72	Koroška	
15	Melchior Putzi	1571/72	Koroška	
16	Janez Kaitschach	1571/72	Kranjska	
17	Žiga Kaitschach	1571/72	Kranjska	
18	Wolfgang Kaitschach	1571/72	Kranjska	
19	Anton Kronecker	1571/72	Kranjska	
20	Julij Fenstri	1571/72	Koroška	
21	Andreas Bükelerus	1572/73	Ptuj, Štajerska	
22	Frančišek baron pl. Stubenberg	1572/73	Ptuj	
23	Danijel baron pl. Stubenberg	1572/73	Ptuj	
24	Krištof Halvinger	1580/81	Koroška	
25	Filip Bucella	1580/81	Ptuj	

RAZPRAVE, ŠTUDIJE

Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/mesto	Opombe
26 Herbard baron pl. Auersperg	1591/92	Kranjska	Leta 1592 se je vpisal na univerzo v Tübingenu in naslednje leto na univerzo v Padovi. Leta 1608 je postal kranjski deželni upravitelj.
27 Vajkard baron pl. Auersperg	1591/92	Kranjska	Študiral je tudi v Tübingenu in v Padovi.
28 Ditrih baron pl. Auersperg	1591/92	Kranjska	Obiskoval je univerzo v Tübingenu in v Padovi. Leta 1626 je postal kranjski deželni upravitelj.
29 Herbard baron pl. Lamberg	1591/92	Kranjska	Bil je tudi študent univerze v Tübingenu in v Padovi.
30 Jakob Wabeccius	1591/92	Kranjska	
31 Lenart Fašank	1591/92	Ljubljana	26. avgusta 1592 se je vpisal na univerzo v Tübingenu. Leta 1597 se je odpravil na študij medicine v Padovo. 18. julija 1599 je bil promoviran v doktorja medicine. Postal je zdravnik v Hollabrunnu.
32 Jakob Pantaleon	1595/96	Ljubljana	25. septembra 1592 je začel študirati v Tübingenu.
33 David Pantaleon	1595/96	Ljubljana	Leta 1592 je bil v Tübingenu. Po kratkem postanku v Baslu je študij leta 1596 nadaljeval v Wittenbergu.
34 Krištof Stettner	1595/96	Ljubljana	25. septembra 1592 se je vpisal na univerzo v Tübingenu.
35 Adam Gabelchoverus	1595/96	Ljubljana	30. marca 1596 je postal doktor medicine.
36 Marko Roseta	1598/99	Ptuj	
37 mag. Bernard Steiner	1599/00	Koroška	18. decembra 1599 je postal doktor medicine.
38 mag. David Verbec	1600/01	Ljubljana	Rodil se je 1577 v Ljubljani; 10. apr. 1600 je postal doktor medicine. Bil je zdravnik v Tübingenu, Ulmu, Stuttgartu, Augsburgu, Straßburgu in Speyerju. Umrli je leta 1644.

MARKO MUČERLI

Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/mesto	Opombe
39 Pavel baron pl. Dietrichstein	1600/01	Kranjska	
40 mag. Tomaž Schiffman	1600/01	Celovec	18. avgusta 1600 je postal doktor medicine.
41 Elias Staudach	1600/01	Koroška	

V naslednjem stoletju je število vpisov močno upadlo. Kazale so se že posledice preganjanja protestantov in zmage protireformacije. V 17. in 18. stoletju je bilo v Baslu malo študentov iz avstrijskih dežel. S Kranjskega je bila samo ena izjema. To je bil Janez Knafel iz Kranja, ki se je vpisal v šolskem letu 1615/16.⁹ Avstrijski študentje so ponavadi prihajali z Dunaja ali Koroške.

Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/mesto	Opombe
42 Adam Seenus	1605/06	Koroška	Bil je iz stare koroške plemiške družine. 1. avgusta 1611 je nadaljeval študij v Heidelbergu.
43 Krištof Andrej Oberheim	1605/06	Koroška	7. novembra 1607 se je vpisal na univerzo v Heidelberg. Kmalu se je vrnil v Basel, kjer je umrl za posledicami kuge, ki je v mestu razsajala leta 1610 in 1611.
44 Jurij Žiga Seenus	1607/08	Koroška	Bil je brat Adama Seenusa iz Beljaka. Obiskoval je univerze v Tübingenu, Heidelbergu, Königsbergu in Baslu. Kot protestant je leta 1629 zapustil Koroško.
45 Magister Janez Guntherus/Gantherus	1608/09	Bela Peč	Obiskoval je univerze v Leipzigu, Jeni in Baslu, kjer je 15. decembra 1608 je postal doktor medicine. Leta 1615 je začel predavati na medicinski fakulteti v Leipzigu.

⁹ Hans Georg Wackernagel, *Die Matrikel der Universität Basel, III. 1601/02–1665/66*, Basel 1962, str. 179.

RAZPRAVE, ŠTUDIJE

Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/mesto	Opombe
46 Helfrid Freyberg	1610/11	Koroška	11. junija 1607 se je vpisal v Tübingen. V letih 1608–10 je bil v Heidelbergu. Potem je študiral v Baslu.
47 Janez Knafel	1615/16	Kranj	13. aprila 1617 je postal doktor prava.
48 Jurij Schütz	1617/18	Bela Peč	Leta 1599 je začel študirati v Leipzigu. 18. novembra 1617 je postal doktor prava.
49 Bernhard Haslingerus	1619/20	Koroška	Leta 1620 je v Baslu študiral na artistski fakulteti. 26. sept. 1621 je vpisal na študij prava v Straßburgu.
50 Jurij Sigfrid Leininger	1619/20	Koroška	Bil je iz stare koroške plemiške družine. V Baslu je študiral filozofijo.
51 Janez Jernej Mandorf	1619/20	Koroška	Obiskoval je univerze v Baslu, Straßburgu in Sieni. Leta 1629 je kot protestant zapustil Koroško.
52 Joachim a Mandorf	1619/20	Koroška	Študiral je v Baslu, Straßburgu in Neaplju.
53 Albert Kronegg	1619/20	Koroška	Študiral je v Altdrofu, Baslu, Straßburgu in Tübingenu. 21. marca 1621 so ga oblasti zaradi žalitve baselskega župnika kaznovale z globo.
54 Samuel Findenigg	1619/20	Koroška	Študiral je v Leipzigu, Marburgu, Baslu in Straßburgu. Leta 1627 je v Baslu postal doktor prava. Leta 1649 je postal rektor akademije v Erfurtu.
55 Benjamin Schütz	1626/27	Bela Peč	
56 Andrej Ernaw	1629/30	Koroška	Leta 1630 se je skupaj z družino kot verski begunec zatekel v Basel in zaprosil za azil.
57 Wilhelm Ernaw	1629/30	Koroška	Bil je brat Andreja Ernawa. 10. nov. 1629 se je vpisal na pravno fakulteto v Straßburgu.
58 Janez Andrej Woldnerus	1629/30	Koroška	

MARKO MUČERLI

Ime in priimek	Leto vpisa	Dežela/mesto	Opombe
59 Tomaž Feldtner	1631/32	Koroška	
60 Aleksander Ulrik baron Freyberg	1636/37	Koroška	Leta 1637 se je vpisal v Altdorfu.
61 Janez Graselius	1639/40	Beljak	
62 Mihael Posauner	1643/44	Koroška	
63 Jurij Adam baron Aichelberg	1643/44	Koroška	
64 Friderik Strasser	1746	Celovec	Rodil se je 1715 v Celovcu. Prihajal je iz nekdanje bogate, kasneje obubožane zgornjeavstrijske družine, ki se je preselila na Koroško. 31. mar. 1746 je v Baslu vpisal študij medicine. ¹⁰

Med študenti v Baslu je bilo zlasti veliko Korošcev, celo še v času najhujšega preganjanja protestantov. Zanimiva so poročila ljubljanskega škofa Otona Friderika Buchheima in njegovih pomočnikov Frančiška Maksimilijana Vaccana in Filipa Terpina iz srede 17. stoletja. Ljubljanska škofija je obsegala tudi nekatere župnije in vikariate na Koroškem. Vrstijo se poročila o heretiki in nepokornih faranih, ki ne hodijo k spovedi, in o zaprtju cerkva, ker so jih heretiki oskrunili. Takšna poročila so prihajala iz Miklavža pri Beljaku, Sv. Ruperta, Pliberka, Skočidola, Roža in Bele Peči.

19. aprila 1643 je na ljubljansko sinodo prišla novica o heretiki in o opustitvi krsta otrok v Beli Peči. Heretiki so oskrunili tamkajšnjo cerkev. Tja se je zatekel tudi gospod Corenini, ki je bil izseljen s svoje zemlje.¹¹ Privrženci reformacije so ukinili bratovščino svetega Rešnjega telesa. Ukazi ljubljanske škofije po ponovni ustanovitvi bratovščine niso nič zalegli. V kraju se način življenja ni bistveno razlikoval od življenja v protestantskih deželah. V reformirani cerkvi ni bilo na primer nič nenavadnega, če njihov dušni pastir živi z žensko. Tako tudi ni bilo za prebivalce Bele Peči moteče, če je njihov kaplan imel

10 Max Triet, Pius Marrer, Hans Rindlisbacher, *Die Matrikel des Universität Basel, V. 1726/27–1817/18*, Basel 1980, str. 156.

11 NŠAL, KAL, fasc. 40/58.

RAZPRAVE, ŠTUDIJE

žensko. 12. septembra 1648 je vizitator ljubljanski generalni vikar Maksimilijan Vaccano ob obisku kaplanije sv. Lenarta v Beli Peči izvedel, da je kaplan Luka Maleforčnik 28 let živel s konkubino.¹² Naslednje leto je Vaccano spraševal oskrbnike belopeške cerkve darca Janeza Engelhardta, sodnika Tomaža Gašperja in rokodelca Kristijana Franka. Imeli so dobro mnenje o kaplanu Maleforčniku in to kljub dejstvu, da je toliko časa živel v prepovedani zvezi. Hvalili so ga, da je dober gospod, prijazen do revnih meščanov, vesten v svoji službi in da zoper njega ne morejo ničesar reči. Iz kaplanije je odslovil konkubino Katarino, ki je odšla v hospital v mesto. Kaplanu so oprostili. Vizitator s tem ni bil zadovoljen, ampak je mestnemu sodniku ukazal, da se kaplanu odvzame štipendijo v višini 20 florenov in da se ga izžene iz župnišča. Za konkubino je zahteval izgon iz mesta. Mestni sodnik je Katarini dodelil 12 florenov in ji prepovedal vrnitev v Belo Peč.¹³

Do odstopanja od discipline in običajev katoliške vere je na Koroškem prihajalo zaradi slabšega nadzora. Dušni pastirji se pogosto sploh niso udeleževali vsakoletnih sinod v Ljubljani. V opravičilih so kot glavni razlog navajali prevelike stroške za potovanje. Koroške župnije so imele tako slabe dohodke, da so le s težavo vzdrževale svoje cerkve. Zaradi slabega stanja sakralnih objektov sta ljubljanski škof in njegov generalni vikar več cerkva zaprla.

V revnosti je bil razlog, da je škof poredko obiskoval koroške župnije. Dogajalo se je, da je prišel le v večje kraje, kamor je poklical duhovnike in cerkvene ključarje iz okoliških župnij.

Tako je protestantsko izročilo Koroške preživelo čas protireformacije in katoliške preнове.

12 NŠAL, KAL, fasc. 23/2.

13 NŠAL, KAL, fasc. 23/3.

MARKO MUČERLI

VIRI IN LITERATURA

Nadškofijski arhiv Ljubljana, Kapiteljski arhiv Ljubljana, fasc. 23, 40.

Rajhman, Jože, *Pisma Primoža Trubarja*, Ljubljana 1986.

Rüegg, Walter, *Geschichte der Universität in Europa, von der Reformation zur Französischen Revolution (1500–1800)*, II, München 1996.

Simoniti, Primož, *Humanizem na Slovenskem*, Ljubljana 1979.

Triet, Max; Marrer, Pius; Rindlisbacher, Hans, *Die Matrikel der Universität Basel*, V. 1726/27–1817/18, Basel 1980.

Wackernagel, Hans Georg, *Die Matrikel der Universität Basel*, I. 1460–1529, Basel 1951.

Wackernagel Hans Georg, *Die Matrikel der Universität Basel*, II. 1532/33–1600/01, Basel 1956.

Wackernagel, Hans Georg, *Die Matrikel der Universität Basel*, III. 1601/02–1665/65, Basel 1962.

Wackernagel, Hans Georg, *Die Matrikel der Universität Basel*, IV. 1666/67–1725/26, Basel 1975.

Zgodovina cerkve 3, Reformacija in protireformacija (1500–1715), Ljubljana 1994.